

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY, PŁAC I SPRAW SOCJALNYCH

z dnia 31 maja 1974 r.

W sprawie zasiłków rodzinnych.

Na podstawie art. 4 ust. 1 i art. 9 dekretu z dnia 28 października 1947 r. o ubezpieczeniu rodzinnym (Dz. U. Nr 66, poz. 414 z późniejszymi zmianami) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1**Osoby uprawnione do zasiłków rodzinnych.**

§ 1. 1. Do zasiłków rodzinnych uprawnieni są pracownicy podlegający ubezpieczeniu na wypadek choroby

1) macierzyństwa, zatrudnieni w pełnym wymiarze czasu pracy.

2. Warunek zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy nie jest wymagany od

- 1) pracownicy zatrudnionej co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy, jeżeli ani ona sama, ani jej małżonek nie jest podatnikiem podatku gruntowego,
- 2) inwalidy, jeżeli jest zatrudniony co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy.

3. Nie jest uprawniony do zasiłków rodzinnych pracownik:

- 1) zatrudniony w nie uspołecznionym gospodarstwie rolnym,
- 2) który sam lub którego małżonek jest podatnikiem podatku dochodowego lub podatku dochodowego i obrotowego.

§ 2. 1. Pracownika uważa się za zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy, jeżeli wykonuje pracę według normy czasu pracy ustalonej dla danej kategorii pracowników

2. Jeżeli dla danej kategorii pracowników ze względu na szczególne warunki pracy nie są ustalone normy czasu pracy, pracownika uważa się za zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy, jeżeli z tytułu tego zatrudnienia osiąga zarobek miesięczny w kwocie nie niższej od najniższej płacy w gospodarce uspołecznionej, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej. Przepis § 1 ust 2 stosuje się odpowiednio.

3. Pracownika zatrudnionego równocześnie w dwóch lub więcej zakładach pracy uważa się za zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy, jeżeli łączny czas jego pracy odpowiada pełnemu wymiarowi czasu pracy dla danej kategorii pracowników w jednym z tych zakładów. Przepis § 1 ust 2 stosuje się odpowiednio.

Rozdział 2

Członkowie rodziny, na których przysługują zasiłki rodzinne.

§ 3. Pracownikowi uprawnionemu do zasiłków rodzinnych zasiłki te przysługują na dzieci i na małżonka, jeżeli spełniają warunki określone w § 4—9.

§ 4. 1. Zasiłek rodzinny na dziecko przysługuje

- 1) do ukończenia 16 lat życia, a jeżeli kształci się w szkole — do czasu ukończenia nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 lat życia,
- 2) bez względu na wiek, jeżeli jest inwalidą I lub II grupy, a inwalidztwo to powstało w wieku uprawniającym do zasiłku (pkt 1).

2. Inwalidztwo, o którym mowa w ust 1 pkt 2, ustala się na zasadach i w trybie określonych w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

3. W razie przerwy w nauce spowodowanej chorobą dziecka zasiłek rodzinny wypłaca się nadal przez okres tej przerwy, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 lat życia

§ 5. Za dzieci, na które przysługuje zasiłek rodzinny, uważa się

- 1) dzieci własne pracownika lub jego małżonka oraz dzieci przysposobione,
- 2) przyjęte na wychowanie i utrzymanie przed osiągnięciem pełnoletności wnuki, rodzeństwo oraz dzieci obce, w tym także dzieci przyjęte na wychowanie w ramach rodziny zastępczej.

§ 6. 1. Zasiłek rodzinny nie przysługuje na dziecko:

- 1) pozostające w związku małżeńskim,
- 2) pobierające stypendium zwyczajne lub fundowane dla studentów szkół wyższych,
- 3) pobierające rentę lub wynagrodzenie w okresie przygotowania zawodowego albo osiągające inne dochody z tytułu pracy — w kwocie przekraczającej miesięcznie połowę najniższej płacy w gospodarce uspołecznionej,
- 4) korzystające z internatu w szkołach średnich albo przebywające w zakładzie specjalnym, w domu dziecka lub innej placówce opiekuńczo wychowawczej, jak również w zakładzie wychowawczym, poprawczym lub karnym

2. Ograniczenie, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, nie ma zastosowania, jeżeli związek małżeński został zawarty między osobami kształcącymi się w szkole

3. Na dziecko pobierające w ciągu roku akademickiego stypendium zwyczajne lub fundowane zasiłek rodzinny nie przysługuje również w okresie ferii letnich.

4. W razie cofnięcia stypendium w ciągu roku akademickiego zasiłek rodzinny przysługuje od pierwszego miesiąca, za który dziecko nie otrzymało stypendium.

§ 7. 1. Zasiłek rodzinny na zonę przysługuje, jeżeli spełnia jeden z następujących warunków

- 1) wychowuje choćby jedno dziecko w wieku do lat 8 lub sprawuje opiekę nad dzieckiem, o którym mowa w § 16,
- 2) ukończyła 50 lat,
- 3) jest inwalidą.

2. Zasiłek na męża przysługuje, jeżeli

- 1) ukończył 65 lat albo
- 2) jest inwalidą.

3. Przepis § 4 ust 2 stosuje się odpowiednio

§ 8. Zasiłek rodzinny nie przysługuje na małżonka:

- 1) pobierającego rentę lub emeryturę albo osiągającego zarobek z tytułu zatrudnienia lub dochód z innych źródeł — w kwocie przekraczającej miesięcznie połowę najniższej płacy w gospodarce uspołecznionej,
- 2) przebywającego w zakładzie pomocy społecznej, bez względu na wysokość odpłatności,
- 3) odbywającego karę pozbawienia wolności.

§ 9. Zasiłek rodzinny nie przysługuje na członków rodziny zamieszkujących poza obszarem Państwa Polskiego, chyba że umowy międzynarodowe stanowią inaczej

§ 10. Prawo do zasiłku rodzinnego na dziecko lub na małżonka powstaje z pierwszym dniem miesiąca kalendarzowego, w którym zostały spełnione wszystkie warunki wymagane od dziecka lub małżonka do uzyskania tego zasiłku, a ustaje z ostatnim dniem miesiąca kalendarzowego, w którym ustał choćby jeden z tych warunków.

Rozdział 3

Wysokość zasiłków rodzinnych.

§ 11. Zasiłki rodzinne wypłaca się w wysokości podstawowej lub podwyższonej.

§ 12. 1. Wysokość zasiłków rodzinnych, poczynając od dnia 1 sierpnia 1975 r., wynosi miesięcznie:

Członkowie rodziny uprawnieni do zasiłku rodzinnego	Miesięczna kwota zasiłku w zł	
	w wysokości podstawowej	w wysokości podwyższonej
1) jedno dziecko	70	160
2) dwoje dzieci	175	410
3) troje dzieci	310	750
4) czwarte i każde następne dziecko	155	360
5) małżonek nie wychowujący dzieci	40	70
6) małżonek wychowujący jedno i więcej dzieci uprawnionych do zasiłku	90	170

2. W okresie od dnia 1 sierpnia 1974 r. do dnia 31 lipca 1975 r. zasiłki rodzinne wypłaca się w wysokości określonej w § 41 ust. 1.

§ 13. 1. Zasiłki rodzinne w wysokości podstawowej wypłaca się, jeżeli przeciętny miesięczny dochód przypadający na osobę w rodzinie pracownika uprawnionego do zasiłku rodzinnego:

- 1) przekracza kwotę 1.400 zł albo
- 2) nie przekracza kwoty 1.400 zł, ale pracownik lub jego małżonek jest podatnikiem podatku gruntowego z tytułu użytkowania działki ziemi o powierzchni przekraczającej 0,5 ha użytków rolnych lub uiszcza opłatę skarbową z tytułu wykonywania rzemiosła.

2. Zasiłki rodzinne w wysokości podwyższonej wypłaca się, jeżeli:

- 1) przeciętny miesięczny dochód przypadający na osobę w rodzinie pracownika uprawnionego do zasiłku rodzinnego nie przekracza kwoty 1.400 zł oraz
- 2) pracownik ani jego małżonek nie jest podatnikiem podatku gruntowego z tytułu użytkowania działki ziemi o powierzchni przekraczającej 0,5 ha użytków rolnych, ani też nie uiszcza opłaty skarbowej z tytułu wykonywania rzemiosła.

§ 14. 1. Prawo do zasiłku rodzinnego w wysokości podwyższonej ustala się na cały rok kalendarzowy na podstawie przeciętnego miesięcznego dochodu na osobę w rodzinie w roku ubiegłym.

2. Zasiłek rodzinny wypłacany w wysokości podwyższonej wypłaca się w tej wysokości również w roku następnym, mimo że przeciętny miesięczny dochód w rodzinie przekroczył na osobę kwotę 1.400 zł, jeżeli kwota tego

przekroczenia przypadająca na wszystkich członków rodziny jest niższa od różnicy między zasiłkiem w wysokości podwyższonej i podstawowej.

3. Prawo do zasiłku rodzinnego w wysokości podwyższonej podlega ponownemu ustaleniu w ciągu roku kalendarzowego tylko w razie:

- 1) zwiększenia się lub zmniejszenia liczby członków rodziny utrzymujących się z dochodu rodziny,
- 2) uzyskania lub utraty przez pracownika lub członka jego rodziny źródła dochodu.

§ 15. Zasady ustalenia prawa do zasiłków rodzinnych w wysokości podwyższonej określa załącznik nr 1.

§ 16. 1. Zasiłek rodzinny zwiększa się o kwotę 500 zł miesięcznie na dziecko w wieku do lat 16, które ze względu na stan fizyczny, psychiczny lub psychofizyczny wymaga stałej opieki innej osoby, polegającej na konieczności pielęgnacji lub na systematycznym współdziałaniu w postępowaniu leczniczym i rehabilitacyjnym.

2. Zasiłek rodzinny zwiększa się o kwotę 500 zł miesięcznie również na dziecko, które ukończyło 16 rok życia, jeżeli odpowiada warunkom, o których mowa w ust. 1, i zostało zaliczone do I lub II grupy inwalidów.

3. Inwalidztwo, o którym mowa w ust. 2, ustala się na zasadach i w trybie określonych w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

4. Stany fizyczne, psychiczne i psychofizyczne, o których mowa w ust. 1, określa załącznik nr 2.

Rozdział 4

Warunki nabywania uprawnień do zasiłków rodzinnych.

§ 17. 1. Prawo do zasiłku rodzinnego nabywa pracownik po przepracowaniu 3 miesięcy kalendarzowych w tym samym zakładzie pracy.

2. Do trzymiesięcznego okresu pracy, o którym mowa w ust. 1, wlicza się — w razie zmiany zatrudnienia — okres pracy w poprzednim zakładzie pracy, chyba że przerwa w zatrudnieniu trwała dłużej niż 3 miesiące lub stosunek pracy został rozwiązany wskutek wypowiedzenia dokonanej przez pracownika.

3. Warunek, o którym mowa w ust. 1, nie jest wymagany, jeżeli pracownik podjął pracę w ciągu 3 miesięcy od:

- 1) ustania prawa do zasiłku z ubezpieczenia społecznego,
- 2) ustania prawa do renty, przy której pobierał dodatek rodzinny,
- 3) śmierci małżonka, który pobierał zasiłek rodzinny,
- 4) zwolnienia z zasadniczej służby wojskowej.

§ 18. W razie rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia z winy pracownika lub wskutek porzucenia pracy pracownik nabywa ponownie prawo do zasiłku rodzinnego po przepracowaniu 6 miesięcy kalendarzowych.

§ 19. 1. Pracownikowi, który nabył prawo do zasiłku rodzinnego:

- 1) w myśl § 17 ust. 1 wypłaca się zasiłek rodzinny, poczynając od czwartego miesiąca zatrudnienia,
- 2) w myśl § 17 ust. 2 i 3 wypłaca się zasiłek rodzinny, poczynając od pierwszego miesiąca zatrudnienia, jeżeli w miesiącu tym przepracował co najmniej 15 dni,
- 3) w myśl § 18 wypłaca się zasiłek rodzinny, poczynając od siódmego miesiąca zatrudnienia.

2. Za dni przepracowane w myśl ust. 1 pkt 2 uważa się również dni, za które pracownik otrzymał zasiłek z ubezpieczenia społecznego, oraz inne dni usprawiedliwionej nieobecności w pracy.

§ 20. 1. Zasiłek rodzinny wypłaca się za każdy miesiąc zatrudnienia, z wyjątkiem miesięcy, w których pracownik:

- 1) opuścił bez usprawiedliwienia choćby jeden dzień roboczy; za dni robocze uważa się również niedziele i święta, jeżeli obowiązek pracy w tych dniach wynika z obowiązującego w zakładzie pracy rozkładu czasu pracy,
- 2) korzystał przez okres dłuższy niż 15 dni z urlopu bezpłatnego.

2. Przepisu ust. 1 pkt 1 nie stosuje się do zasiłku rodzinnego przysługującego na dziecko, o którym mowa w § 16, lub wypłacanego małżonkowi pracownika albo opiekunowi dziecka w przypadkach określonych w § 34 ust. 2, jeżeli pracownik uprawniony do zasiłku przepracował co najmniej 15 dni.

3. Przepisu ust. 1 pkt 2 nie stosuje się do urlopów bezpłatnych udzielanych pracownikom państwowych i spółdzielczych przedsiębiorstw budowlano-montażowych w związku z ograniczeniem robót w okresie zimowym.

§ 21. 1. Za miesiąc, w którym ustalo zatrudnienie, zasiłek rodzinny wypłaca się, jeżeli pracownik zatrudniony był w tym miesiącu co najmniej 15 dni lub nawet przez okres krótszy, gdy stosunek pracy został rozwiązany wskutek przejścia na emeryturę lub rentę albo gdy pracownik zmarł.

2. Jeżeli rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło bez wypowiedzenia z winy pracownika lub wskutek porzucenia pracy, za miesiąc, w którym stosunek pracy został rozwiązany, nie wypłaca się zasiłku rodzinnego.

§ 22. Po rozwiązaniu stosunku pracy pracownik zachowuje prawo do zasiłku rodzinnego za miesiące, w których otrzymał zasiłek z ubezpieczenia społecznego co najmniej przez 15 dni.

§ 23. Pracownica korzystająca z bezpłatnego urlopu dla matek pracujących opiekujących się małymi dziećmi zachowuje prawo do zasiłku rodzinnego na dzieci przez cały okres urlopu bezpłatnego.

Rozdział 5

Postępowanie w sprawach przyznawania zasiłków rodzinnych.

§ 24. 1. Ustalenie uprawnień do zasiłku rodzinnego i jego wypłata następują na podstawie wniosku pracownika.

2. Do zgłoszenia wniosku o wypłatę zasiłku rodzinnego na dziecko z tytułu zatrudnienia pracownika uprawnione są również osoby sprawujące opiekę nad dzieckiem oraz organizacje społeczne, jeżeli pracownik nie ma możliwości zgłoszenia takiego wniosku lub zgłoszenia takiego wniosku zaniedbuje.

3. Wniosek w sprawie zwiększenia zasiłku rodzinnego w myśl § 16 powinien być zaopiniowany i udokumentowany przez:

- 1) klinikę pediatryczną akademii medycznej lub instytutu,
- 2) oddział pediatryczny szpitala wojewódzkiego,
- 3) poradnię dziecięcą stopnia wojewódzkiego albo
- 4) placówkę ortopedyczno-rehabilitacyjną lub poradnię specjalistyczną albo oddział szpitalny powiatowego zespołu opieki zdrowotnej.

§ 25. 1. Prawo do zasiłków rodzinnych i ich wysokość ustalają oraz zasiłki te wypłacają:

- 1) państwowe i spółdzielcze zakłady pracy — bez względu na liczbę zatrudnionych pracowników,
- 2) pozostałe zakłady pracy — zatrudniające co najmniej 5 pracowników,
- 3) oddziały Zakładu Ubezpieczeń Społecznych — w przypadkach innych niż wymienione w pkt 1 i 2.

2. Zakład Ubezpieczeń Społecznych może powierzyć ustalanie prawa do zasiłków rodzinnych i ich wysokości oraz wypłacanie zasiłków zakładom pracy, o których mowa w ust. 1 pkt 2, zatrudniającym mniej niż 5 pracowników.

3. Przepisy ust. 1—2 stosuje się również przy wypłacaniu zasiłków rodzinnym pracownikom pobierającym zasiłki chorobowe po ustaniu zatrudnienia.

§ 26. Decyzję w sprawie zwiększenia zasiłku rodzinnego w myśl § 16 wydaje oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie orzeczenia komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia.

§ 27. Na wniosek osoby zainteresowanej oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dokonuje sprawdzenia prawidłowości ustaleń zakładu pracy w zakresie prawa do zasiłku rodzinnego lub jego wysokości i wydaje w tej sprawie decyzję z pouczeniem o przysługujących środkach odwoławczych.

§ 28. Środki odwoławcze od decyzji oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych określają odrębne przepisy.

§ 29. Na żądanie pracownika, zakładu pracy lub oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zakład pracy, w którym pracownik był poprzednio zatrudniony, obowiązany jest wydać zaświadczenie potrzebne dla ustalenia uprawnień do zasiłku rodzinnego.

§ 30. Osoba pobierająca zasiłek rodzinny obowiązana jest przedstawiać na żądanie zakładu pracy lub oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dowody stwierdzające uprawnienia do otrzymywania zasiłku rodzinnego oraz zawiadamiać o wszelkich zmianach w stosunkach rodzinnych i majątkowych mających wpływ na uprawnienia do zasiłku rodzinnego lub na jego wysokość.

Rozdział 6

Wypłacanie zasiłków rodzinnych.

§ 31. 1. Zasiłki rodzinne wypłaca się miesięcznie z dołu.

2. Państwowe i spółdzielcze zakłady pracy wypłacają zasiłki rodzinne w terminach wypłaty ostatecznie rozliczonych wynagrodzeń dla danej kategorii pracowników za dany miesiąc, a pozostałe zakłady pracy najpóźniej — do dnia 6 następnego miesiąca.

3. Kwoty wynagrodzeń z tytułu pracy i kwoty należnych zasiłków rodzinnych państwowe i spółdzielcze zakłady pracy obejmują wspólną listą płatniczą.

4. Oddziały Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wypłacają zasiłki rodzinne nie później niż w ciągu 10 dni od dnia przedstawienia dowodów niezbędnych do wypłaty zasiłku.

§ 32. 1. Zasiłek rodzinny wypłaca się poczynając od miesiąca kalendarzowego, w którym powstało prawo do tego zasiłku, jednakże za okres nie dłuższy niż 6 miesięcy wstecz od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek.

2. Jeżeli niezgłoszenie wniosku o wypłatę zasiłku rodzinnego w terminie 6 miesięcy od miesiąca, w którym powstało prawo do tego zasiłku, nastąpiło z przyczyn od pracownika niezależnych — termin 6 miesięcy liczy się od miesiąca, w którym ustała przeszkoda uniemożliwiająca zgłoszenie wniosku.

3. Jeżeli odmowa wypłaty zasiłku rodzinnego lub ustalenie wysokości tego zasiłku były następstwem błędu zakładu pracy lub oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych — wypłata lub wyrównanie wysokości zasiłku rodzinnego może nastąpić najdalej za 3 lata wstecz od daty stwierdzenia tego błędu.

§ 33. 1. Na jednego członka rodziny wypłaca się tylko jeden zasiłek rodzinny i tylko z tytułu jednego zatrudnienia.

2. W razie zbiegu prawa do zasiłku rodzinnego z tytułu zatrudnienia obojga rodziców zasiłek wypłaca się temu z rodziców, który zażąda wypłaty zasiłku z tytułu swojego zatrudnienia.

3. Jeżeli dziecko nie pozostaje we wspólności domowej i rodzinnej z obojgiem rodziców, zasiłek rodzinny wypłaca się z tytułu zatrudnienia tego z rodziców, przy którym dziecko przebywa.

4. W razie zbiegu prawa do zasiłku rodzinnego z prawem do dodatku rodzinnego do wynagrodzenia — wypłaca się świadczenie wybrane przez zainteresowanego.

5. W razie zbiegu prawa do zasiłku rodzinnego z prawem do dodatku rodzinnego do emerytury lub renty — wypłaca się zasiłek rodzinny.

§ 34. 1. Zasiłek rodzinny wypłaca się pracownikowi z wyjątkiem przypadków wymienionych w ust. 2.

2. Zasiłek rodzinny wypłaca się małżonkowi pracownika lub opiekunowi dziecka w przypadku:

- 1) zawieszenia lub pozbawienia pracownika władzy rodzicielskiej,
- 2) zasądzenia od pracownika świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka lub małżonka, przy czym zasiłek rodzinny nie podlega zaliczeniu na poczet tych świadczeń,
- 3) postanowienia sądu zobowiązującego pracownika do przekazywania zasiłku rodzinnego tym osobom,
- 4) pobytu pracownika w zakładzie leczenia zamkniętego lub w zakładzie dla nałogowych alkoholików,
- 5) w innych uzasadnionych przypadkach, jeżeli pracownik nie spełnia obowiązku dostarczania środków utrzymania rodziny lub w inny sposób naraża na istotną szkodę interes rodziny.

§ 35. 1. Wypłatę zasiłku rodzinnego wstrzymuje się, jeżeli prawo do tego zasiłku ustało lub jeżeli okaże się, że prawo takie w ogóle nie istniało.

2. Wypłata kwoty zwiększającej zasiłek rodzinny o 500 zł miesięcznie ulega wstrzymaniu, jeżeli wstrzymana została wypłata zasiłku rodzinnego w myśl ust. 1, a ponadto jeżeli:

- 1) komisja lekarska do spraw inwalidztwa i zatrudnienia w wyniku badania kontrolnego orzekła, że ustały okoliczności, o których mowa w § 16 ust. 1 i 2,
- 2) dziecko umieszczone zostało w zakładzie opieki zdrowotnej zamkniętej na okres ponad 6 miesięcy; wypłatę wstrzymuje się poczynając od siódmego miesiąca.

3. W przypadkach, o których mowa w ust. 2 pkt 1, decyzję o wstrzymaniu kwoty zwiększającej zasiłek rodzinny o kwotę 500 zł miesięcznie wydaje oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

4. Jeżeli nieprawna wypłata zasiłku rodzinnego (ust. 1) nastąpiła z winy pracownika, kwotę tej wypłaty potrąca się pracownikowi z bieżących zasiłków rodzinnych.

§ 36. 1. Wypłacone przez zakład pracy zasiłki rodzinne zalicza się na poczet składek na ubezpieczenie społeczne, opłacanych przez zakłady pracy.

2. Nieprawnie wypłacone zasiłki obciążają zakład pracy i nie mogą być zaliczone na poczet składek należnych od zakładu pracy na ubezpieczenie społeczne.

§ 37. Zakłady pracy wypłacające zasiłki rodzinne obowiązane są:

- 1) prowadzić dokumentację dotyczącą wypłat zasiłków rodzinnych,
- 2) zwracać się do oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o ustalenie uprawnień do zasiłku rodzinnego w przypadkach wątpliwych,
- 3) okazywać lub przedstawiać do wglądu wszystkie dokumenty dotyczące wypłat zasiłków rodzinnych organom kontrolnym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz innym organom uprawnionym do kontroli,

- 4) podejmować lub wstrzymać wypłatę zasiłku rodzinnego na polecenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

§ 38. Pracownikowi zatrudnionemu równocześnie w dwóch lub więcej zakładach pracy zasiłki rodzinne wypłaca ten zakład, w którym wymiar czasu pracy jest największy, a w razie gdy wymiar ten jest równy — w którym pracownik złożył wniosek o wypłatę zasiłku.

§ 39. W razie śmierci pracownika przed podjęciem należnego mu zasiłku rodzinnego wypłaca się go osobom uprawnionym do podjęcia wynagrodzenia lub zasiłku z ubezpieczenia społecznego przysługującego temu pracownikowi.

§ 40. Prawidłowość wypłat zasiłków rodzinnych przez zakłady pracy kontroluje Zakład Ubezpieczeń Społecznych i jego oddziały.

Rozdział 7

Przepisy przejściowe.

§ 41. 1. W okresie od dnia 1 sierpnia 1974 r. do dnia 31 lipca 1975 r. zasiłki rodzinne w zależności od przeciętnego miesięcznego dochodu na osobę w rodzinie wypłaca się w wysokości:

Członkowie rodziny uprawnieni do zasiłku	Miesięczna kwota zasiłku w zł		
	w rodzinach o dochodach do 1.000 zł na osobę	w rodzinach o dochodach od 1.001 do 1.400 zł na osobę	w rodzinach o dochodach ponad 1.400 zł na osobę
1	2	3	4
1) jedno dziecko	110	70	70
2) dwoje dzieci	260	175	175
3) troje dzieci	600	515	310
4) czwarte i każde następne dziecko	360	360	155
5) małżonek nie wychowujący dzieci	70	70	40
6) małżonek wychowujący jedno lub dwoje dzieci uprawnionych do zasiłku	70	70	40
7) małżonek wychowujący troje i więcej dzieci uprawnionych do zasiłku	170	170	90

2. Zasiłki rodzinne w wysokości określonej w kolumnie 4 tabeli podanej w ust. 1 wypłaca się również w rodzinach o przeciętnym miesięcznym dochodzie niższym niż 1.400 zł na osobę, jeżeli pracownik lub jego małżonek:

- 1) jest podatnikiem podatku gruntowego z tytułu użytkowania działki ziemi o powierzchni przekraczającej 0,5 ha użytków rolnych lub
- 2) ponosi opłatę skarbową z tytułu wykonywania rzemiosła.

§ 42. Pobierane do dnia 31 lipca 1974 r. zasiłki rodzinne na jedno lub dwoje dzieci w wysokości określonej w kolumnie 2 tabeli podanej w § 41 ust. 1 — wypłaca się w tej wysokości do dnia 31 lipca 1975 r., jeżeli ustalony w myśl ust. 1 przeciętny miesięczny dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 1.400 zł.

Rozdział 8

Przepisy końcowe.

§ 43. Jeżeli wskutek szczególnych okoliczności warunki wymagane do nabycia uprawnień do zasiłku rodzinnego nie są spełnione — zasiłek może być przyznany w drodze wyjątku przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

§ 44. Szczegółowe instrukcje dotyczące ustalania uprawnień i trybu wypłaty zasiłków rodzinnych oraz prowadzenia dokumentacji w tym zakresie wydaje Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

§ 45. Przepisy rozporządzenia stosuje się odpowiednio przy ustalaniu uprawnień do zasiłków rodzinnych dla:

- 1) osób wykonujących pracę nakładczą, które spełniają warunki wymagane do uznania ich za pracowników w rozumieniu przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, przy czym warunek zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy uważa się za spełniony, jeżeli osiągają zarobki w wysokości wymaganej do uznania ich za pracowników,
- 2) członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych, którzy spełniają warunki do uzyskania zasiłku rodzinnego w myśl przepisów o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i ich rodzin.

§ 46. Tracą moc wszystkie dotychczasowe przepisy w zakresie unormowanym rozporządzeniem, a w szczególności:

- 1) rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 16 stycznia 1948 r. w sprawie terminu zastosowania przepisów dekretu z dnia 28 października 1947 r. o ubezpieczeniu rodzinnym do poszczególnych kategorii osób (Dz. U. Nr 4, poz. 29),
- 2) rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 16 stycznia 1948 r. o warunkach nabywania uprawnień do zasiłków rodzinnych (Dz. U. Nr 4, poz. 30, z 1950 r. Nr 25, poz. 229 i Nr 57, poz. 516, z 1951 r. Nr 9, poz. 72 i z 1959 r. Nr 64, poz. 379),
- 3) rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 16 stycznia 1948 r. o przejściowym powierzeniu pracodawcom wypłaty zasiłków rodzinnych (Dz. U. Nr 4, poz. 32, z 1949 r. Nr 18, poz. 125, z 1950 r. Nr 12, poz. 119 i z 1959 r. Nr 64, poz. 379),
- 4) rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 23 lutego 1949 r. w sprawie wysokości zasiłku rodzinnego (Dz. U. Nr 18, poz. 124 i z 1953 r. Nr 8, poz. 24),
- 5) rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 18 kwietnia 1950 r. w sprawie zastosowania ubezpieczenia rodzinnego do pracowników rolnych (Dz. U. Nr 19, poz. 159),

- 6) zarządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 22 marca 1952 r. w sprawie zawieszania wypłaty zasiłków (dodatków) rodzinnych na stypendystów szkół wyższych (Monitor Polski Nr A-28, poz. 417),
- 7) rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 30 kwietnia 1952 r. w sprawie warunków nabywania uprawnień do zasiłków rodzinnych przez robotników nowo przyjmowanych do pracy w kopalniach węgla (Dz. U. Nr 23, poz. 154),
- 8) rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 20 stycznia 1953 r. w sprawie wysokości zasiłku rodzinnego (Dz. U. Nr 8, poz. 24 i z 1963 r. Nr 42, poz. 236),
- 9) rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 4 sierpnia 1954 r. w sprawie warunków nabywania uprawnień do zasiłków rodzinnych przez robotników nowo przyjmowanych do stałej pracy w państwowych gospodarstwach rolnych i państwowym gospodarstwie leśnym w ramach akcji osiedleńczej (Dz. U. Nr 38, poz. 168),
- 10) rozporządzenie Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 29 sierpnia 1972 r. w sprawie zmiany warunków nabywania uprawnień do zasiłków rodzinnych na dzieci (Dz. U. Nr 39, poz. 257).

§ 47. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 sierpnia 1974 r.

Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych: W. Kawalec

Załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 31 maja 1974 r. (poz. 127).

ZASADY USTALANIA PRAWA DO ZASIŁKÓW RODZINNYCH W WYSOKOŚCI PODWYŻSZONEJ

§ 1. 1. Przy ustalaniu prawa do zasiłku rodzinnego w wysokości podwyższonej uwzględnia się dochody pracownika, jego małżonka oraz dzieci pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym.

2. Przeciętny miesięczny dochód rodziny stanowi suma przeciętnych miesięcznych dochodów poszczególnych członków rodziny, o których mowa w ust. 1.

3. Jeżeli członek rodziny osiąga dochody z różnych źródeł, przeciętny miesięczny jego dochód stanowi suma przeciętnych miesięcznych dochodów z poszczególnych źródeł.

4. Przeciętny miesięczny dochód z każdego źródła ustala się przez podzielenie sumy dochodu z tego źródła przez liczbę miesięcy, w których został on osiągnięty.

5. Przy ustalaniu dochodu rodziny nie uwzględnia się dochodów z tych źródeł, które członek rodziny utracił w ciągu roku kalendarzowego, z którego ustala się dochód.

§ 2. 1. Dochód przypadający na członka rodziny ustala się dzieląc łączną kwotę przeciętnego miesięcznego dochodu pracownika, jego małżonka oraz dzieci, które pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym, przez liczbę członków rodziny, a mianowicie: pracownika, jego małżonka, dzieci oraz innych członków rodziny pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym.

2. Przez innych członków rodziny, o których mowa w ust. 1, rozumie się osoby, które nie posiadają żadnych własnych dochodów i utrzymywane są wyłącznie z dochodu rodziny, z którą pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym.

3. Za członków rodziny pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym uważa się także:

- 1) dzieci przebywające w internacie, domu dziecka i zakładzie specjalnym,
- 2) członków rodziny alimentowanych przez pracownika lub jego małżonka na podstawie wyroku sądowego.

4. Jeżeli inni członkowie rodziny pozostający we wspólnym gospodarstwie domowym posiadają własne źródła dochodów, nie wlicza się ich do kręgu osób, przez które dzieli się dochód rodziny, a ich dochodów nie wlicza się do dochodu rodziny.

§ 3. 1. Za dochód w rozumieniu § 1 ust. 2 uważa się:

- 1) wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia i nauki zawodu,
- 2) zasiłki z ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem zasiłków pogrzebowych i zasiłków rodzinnych,
- 3) dochody z tytułu pracy nakładczej, pracy agencyjnej (wykonywanej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia), wykonywania wolnego zawodu oraz stałej działalności wytwórczej lub artystycznej,
- 4) emerytury i renty ze wszystkimi wzrostami i dodatkami, z wyjątkiem dodatków rodzinnych,
- 5) stypendia.

2. Jeżeli dochód, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 i 3, podlega opodatkowaniu podatkiem od wynagrodzeń i składce na cele emerytalne — pomniejsza się go o kwotę tego podatku i składki.

§ 4. 1. Za wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia w uspołecznionym zakładzie pracy uważa się wypłacone w danym roku kalendarzowym:

- 1) świadczenia pieniężne zaliczane do osobowego funduszu płac, z wyjątkiem:
  - a) dodatku za rozłąkę,
  - b) dodatku godzinowego wypłacanego na kolei pracownikom drużyn lokomotywowych i konduktorskich,
- 2) wynagrodzenia za prace załadunkowe i wyładunkowe wypłacane z bezosobowego funduszu płac członkom brygad w macierzystym zakładzie pracy,
- 3) nagrody za efektywność eksportu.

2. Za wynagrodzenie uważa się także równowartość wydanych pracownikowi w danym roku świadczeń w naturze oraz ekwiwalent pieniężny za takie świadczenia, zaliczane do osobowego funduszu płac.

§ 5. Za wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia w nie upośredzonym zakładzie pracy ustala się wynagrodzenie zgłoszone do ubezpieczenia społecznego.

§ 6. W razie gdy dla celów ubezpieczenia społecznego przyjmowane jest wynagrodzenie zryczałtowane — wynagrodzenie takie przyjmuje się również przy ustalaniu uprawnień do podwyższonego zasiłku rodzinnego.

§ 7. 1. W razie zwiększenia się lub zmniejszenia liczby członków rodziny dochód przypadający na członka rodziny ustala się ponownie, dzieląc dotychczasową kwotę dochodu przez aktualną liczbę członków rodziny.

2. W razie uzyskania nowego źródła dochodu przez małżonka lub członków rodziny pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym prawo do podwyższonego zasiłku rodzinnego ustala się ponownie na podstawie dochodu rodziny z okresu trzech pierwszych miesięcy kalendarzowych następujących po uzyskaniu tego źródła dochodu.

3. W razie utraty źródła dochodu przez jednego z członków rodziny dochód przypadający na członka rodziny ustala się ponownie na podstawie dochodów osiągniętych w roku poprzednim, z wyłączeniem utraconego źródła dochodu.

4. Zmiana wysokości zasiłku rodzinnego ze względu na okoliczności wymienione w ust. 1 i 3 następuje począwszy od miesiąca, w którym zaszły te okoliczności, a ze względu na okoliczności wymienione w ust. 2 — po upływie 3 miesięcy.

§ 8. 1. Uprawnienia do podwyższonego zasiłku rodzinnego dla pracownika, który nabył po raz pierwszy prawo do zasiłku rodzinnego w związku:

- 1) z podjęciem zatrudnienia — ustala się na podstawie dochodu rodziny z okresu zatrudnienia, który wymagany jest do nabycia prawa do zasiłku rodzinnego (3 miesiące),
- 2) z urodzeniem się dziecka — ustala się na podstawie dochodu rodziny z roku poprzedzającego rok, w którym urodziło się dziecko.

2. W razie zmiany przez pracownika miejsca pracy z zachowaniem uprawnień do zasiłków rodzinnych, zasiłki rodzinne w nowym zakładzie pracy wypłaca się do końca roku kalendarzowego w wysokości, jaka była ustalona w poprzednim zakładzie pracy z zastrzeżeniem § 7.

3. W razie gdy po odbyciu zasadniczej służby wojskowej pracownikowi przysługują zasiłki rodzinne od chwili podjęcia zatrudnienia, wypłaca się je przez okres pierwszych 3 miesięcy w wysokości podstawowej. Po upływie 3 miesięcy ustala się na podstawie dochodu rodziny z tych 3 miesięcy, czy pracownikowi przysługuje zasłek rodzinny w wysokości podwyższonej, i w razie stwierdzenia uprawnień do zasiłku w tej wysokości wyrównuje się go za okres od podjęcia zatrudnienia.

Załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 31 maja 1974 r. (poz. 127).

STANY FIZYCZNE, PSYCHICZNE I PSYCHOFIZYCZNE UZASADNIAJĄCE WYPŁATĘ ZWIĘKSZONEGO ZASIŁKU RODZINNEGO

Za stany fizyczne, psychiczne lub psychofizyczne uzasadniające zwiększenie zasiłku rodzinnego o kwotę 500 zł miesięcznie w myśl § 16 rozporządzenia uważa się:

- 1) wrodzone wady rozwojowe z porażeniami lub niedowładami kończyn, upośredzające w bardzo znacznym stopniu zdolność chwytłą rąk lub utrudniające samodzielne poruszanie się,
- 2) zespoły neurologiczne będące następstwem urazów okołoporodowych (np. zespół Litle'a),
- 3) wrodzone lub nabyte ubytki anatomiczne obu kończyn górnych lub dolnych albo łącznie kończyny górnej i dolnej,
- 4) inne wady wrodzone lub kalectwa upośredzające w bardzo znacznym stopniu sprawność narządu ruchu (np. obustronne zwknięcie stawów biodrowych),
- 5) niedowłady lub porażenia będące następstwem chorób lub urazów układu nerwowego (np. po chorobie Heinego-Medina), upośredzające w bardzo znacznym stopniu zdolność chwytłą rąk lub utrudniające samodzielne poruszanie się,
- 6) niedorozwoje umysłowe począwszy od niedorozwoju umiarkowanego (iloraz inteligencji 50 i poniżej według klasyfikacji międzynarodowej),
- 7) psychozy i zespoły psychotyczne o znacznym nasileniu, w których okres leczenia przekracza 6 miesięcy,
- 8) padaczkę z często występującymi napadami,
- 9) wrodzone lub nabyte wady narządu wzroku powodujące znaczne ograniczenie jego sprawności (obniżenie ostrości wzroku w oku lepszym do 5/35 lub 0,15 wg Snellena po wyrównaniu wady wzroku szklami korekcyjnymi lub ograniczenie pola widzenia w oku lepszym do przestrzeni zawartej w granicach 30°),
- 10) głuchotę oraz obustronne upośredzenie słuchu (mierzone na częstotliwość 2000 Hz o natężeniu od 80 dB),
- 11) niemotę,
- 12) inne stany chorobowe lub po przebytych chorobach powodujące duże upośredzenie sprawności ogólnej, utrudniające w bardzo znacznym stopniu możliwość samodzielnego poruszania się w domu, w których okres leczenia przekracza 6 miesięcy.